

УДК 657

Лайчук С.М., к.е.н., доц.,
доцент кафедри інформаційних систем в управлінні та обліку
Смілянська Е.В., студентка групи ЗОО-23-1с, спеціальності «Облік і оподаткування»
Державний університет «Житомирська політехніка»

ЗНАЧЕННЯ ЗМІНИ КОРИСНОСТІ АКТИВІВ У БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

Зміна корисності активів (або знецінення активів) – це процес оцінки активів для визначення того, чи їхня балансова вартість відповідає їхній реальній вартості на ринку або вартості використання для підприємства. Якщо балансова вартість активу перевищує його справедливую вартість або вартість використання, виникає необхідність у його знеціненні.

Потреба у зміні корисності активів виникає в таких випадках: значне падіння ринкової вартості активу; зміни в економічних або ринкових умовах, що можуть негативно вплинути на здатність активу приносити економічну вигоду; фізичне пошкодження активу або його зношення; зміни в технологіях, що роблять актив застарілим; зміни у використанні активу (наприклад, зниження обсягів виробництва або зменшення попиту на продукцію).

Питання зміни корисності активів у бухгалтерському обліку досліджували як українські, так і зарубіжні науковці, оскільки це важливий аспект фінансової звітності та корпоративного управління. Здебільшого останні дослідження вітчизняних вчених охоплюють порядок оцінки активів та знецінення в контексті міжнародних стандартів фінансової звітності [1], а також методи оцінки справедливої вартості активів, аналіз впливу знецінення на фінансові результати підприємств.

Зміна корисності активів у бухгалтерському обліку має суттєве значення, оскільки вона впливає на фінансову звітність підприємства. Так, знецінення активів призводить до зниження їхньої балансової вартості, що відображається на балансі. Активи зменшуються до справедливої вартості або вартості використання (залежно від того, що є вищим). Це, в свою чергу, призводить до зменшення загальної суми активів підприємства.

Для оцінки справедливої вартості активів потрібна достовірна ринкова інформація, яка не завжди є доступною. Відсутність ліквідних ринків для багатьох активів ускладнює правильне оцінювання та проведення коригування вартості.

Через списання активів на витрати зменшується чистий прибуток, а отже, і власний капітал підприємства, який включає накопичені прибутки. Таким чином зменшуються показники рентабельності, такі як рентабельність активів і рентабельність власного капіталу.

У зв'язку із зниженням вартості активів зменшується загальна сума активів і капіталу, що може впливати на співвідношення боргу до власного капіталу та інші коефіцієнти ліквідності і фінансової стабільності.

Заінтересованими суб'єктами щодо оцінки зміни корисності активів є:

1) керівництво підприємства, оскільки саме воно має контролювати стан активів і оцінювати, чи є ознаки можливого знецінення, а також зобов'язане забезпечити, щоб за даними бухгалтерського обліку відображалася реальна вартість активів;

2) обліковий персонал підприємства, який має проводити регулярний огляд активів та забезпечувати виконання вимог національних стандартів (положень) бухгалтерського обліку щодо оцінки корисності активів [2]. Це включає регулярний аналіз вартості активів в балансі і прийняття рішення щодо необхідності знецінення;

3) аудиторів. Під час проведення аудиту аудиторів також перевіряють правильність оцінки корисності активів і те, чи проводив господарюючий суб'єкт своєчасне знецінення активів, якщо це необхідно.

Зміна корисності активів впливає на фінансову звітність через зменшення вартості активів, зниження чистого прибутку, а також зміну основних фінансових коефіцієнтів. Тому є важливим процесом, який дозволяє підтримувати точність та прозорість фінансової звітності підприємства, а також необхідним елементом у процесі оцінки фінансового стану підприємства та його здатності приносити економічні вигоди в майбутньому.

Інформація про реальний стан активів підприємства допомагає інвесторам, кредиторам та іншим користувачам фінансової інформації приймати обґрунтовані рішення. Знецінення активів може бути сигналом для інвесторів і кредиторів про погіршення економічних умов або проблеми в управлінні активами підприємства. Якщо підприємство регулярно списує активи через знецінення, це може негативно вплинути на його репутацію та довіру з боку інвесторів і кредиторів.

Адаптація національних стандартів бухгалтерського обліку щодо зменшення корисності активів до Міжнародних стандартів фінансової звітності є важливим і складним процесом у зв'язку із наявними проблемами, такими як відмінності в підходах до обліку, нестача професійних знань і ресурсів, правова невідповідність та відсутність ринкових даних. Вирішення цих проблем вимагає реформування освітньої системи, гармонізації законодавства, підтримки малих і середніх підприємств, а також поступового впровадження МСФЗ.

Список використаних джерел:

1. Міжнародний стандарт фінансової звітності «Зменшення корисності активів» (IAS 36). URL: https://mof.gov.ua/storage/files/IAS%2036_ukr_2018.pdf
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 28 «Зменшення корисності активів». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0035-05#Text>